

DOI: 10.31548/hspedagog2021.04.041

УДК: 811.161.2'243:37.02

ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ВЕТЕРИНАРІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**СИРОТІН О. С.**, старший викладач*Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Email: alxsirotin@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0160-3802>

Анотація. У статті схарактеризовано поняття професійно-термінологічної компетентності майбутніх ветеринарів та окреслено змістовий аспект її формування засобами англійської мови за професійним спрямуванням. Дослідження проведено на основі аналізу методичної літератури, синтезу теоретичних даних, практичного досвіду і вивчення текстових матеріалів і лексичних одиниць навчальних посібників з англійської мови за професійним спрямуванням студентів ОС «Ветеринарія». Розглянуто проблему відбору лексичних одиниць при навчанні англійській мові за професійним спрямуванням майбутніх ветеринарів. Проаналізовано принципи відбору мовного матеріалу, прийняті у вітчизняній і зарубіжній практиці. Зроблена спроба відбору лексичних одиниць на основі зарубіжного досвіду навчання англійській мові. В рамках інтеграційного підходу до оволодіння іноземною мовою за професійним спрямуванням виділяються чотири основні категорії лексичних одиниць: обов'язкові контекстні слова (Content Obligatory Vocabulary), сумісні слова (Content Compatible Vocabulary), словосполучення (Collocation), високочастотні слова (High Frequency Words). Відбір лексико-граматичних одиниць відповідно до наведеної класифікації дозволяє ефективно вибудовувати роботу над оволодінням англійської мови за професійним спрямуванням, приділяючи увагу різним категоріям мовного матеріалу в залежності від його місця і значущості в професійній комунікації.

Ключові слова: фахова термінологія, професійно-термінологічна компетентність; майбутні ветеринари, принципи відбору, мовний матеріал.

Актуальність дослідження.

Професійні компетенції випускників ЗВО являють собою складну систему спеціальних знань і умінь. Зростає потреба у фахівцях, які практично володіють іноземною мовою, зокрема високого рівня термінологічної компетентності потребують майбутні фахівці ветеринарної галузі. Оволодіння професійно орієнтованою англійською мовою студентами ОС «Ветеринарія» спрямовано на підготовку майбутніх фахівців до вирішення професійних завдань, участі в міжкультурній комунікації іноземною мовою, що передбачає достатнє володіння словником професійної лексики, а також вміннями оперувати мовним матеріалом. У

професійній діяльності фахівцям доводиться постійно стикатися з великою кількістю професійних термінів, які можуть бути представлені як в усному спілкуванні, так в різних джерелах інформації: Інтернет, професійні журнали, книги. І відповідно в освітньому просторі володіння термінологічною складовою специфічної професійної лексики представляється першочерговим завданням. Це робить актуальним дослідження процесів формування і розвитку термінологічних знань майбутніх фахівців ветеринарної медицини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань формування професійно-

термінологічної компетентності майбутніх фахівців присвячені наукові розвідки Л. Барановської, В. Борщовецької, Д. Бобової, Л. Вікторової, З. Гирич, Н. Голуб, Г. Онуфрієнка, І. Дроздова.

Проаналізувавши сучасну теорію і практику мовленнєвої підготовки майбутніх фахівців, зазначимо, що проблема формування професійно-термінологічної компетентності студентів ОС «Ветеринарія» ще не була предметом окремого наукового дослідження.

Мета статті – схарактеризувати поняття професійно-термінологічної компетентності майбутніх ветеринарів та окреслити змістовий аспект її формування засобами англійської мови за професійним спрямуванням.

Матеріали і методи дослідження. Методами нашого дослідження є аналіз методичної літератури і синтез теоретичних даних та практичного досвіду, аналіз текстових матеріалів і лексичних одиниць навчальних посібників: «Англійська мова. Посібник для студентів біологічних та зооветеринарних спеціальностей» автори Безпаленко А. М., Сиротін О. С., Грабовська Т. О. [2], «Англійська мова. Зоонозні хвороби. Методичні рекомендації» автори Грабовська Т. О., Рожков Ю. Г. [4], «English for Veterinarians: навчальний посібник для підготовки студентів ОС «Бакалавр» за спеціальністю «Ветеринарна медицина» автор Мишак О. О. [6], словників: «Латинсько-українсько-російсько-англійський словник ветеринарно-медицини термінів» авторів Балалаєвої О. Ю. і Вакулик І. І. [1], Black's Veterinary Dictionary автор Edward B. [9].

Результати. Критерієм якості підготовки випускника вищої школи виступає професійна компетентність. Міжнародний департамент стандартів з навчання та освіти розглядає

поняття професійної компетентності як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу.

Під професійно-термінологічною компетенцією ми розуміємо здатність влучно та доцільно використовувати фахові терміни, знання з логіки висловлювань та структури формулювань, набуті вміння та навички граматично правильно будувати речення та власний діалог у ситуаціях професійного спілкування, спираючись на досвід, отриманий під час вивчення фахових дисциплін у вищому навчальному закладі, при цьому мотивуючи себе відповідністю обраному фаху та високими результатами в професійній діяльності і розуміючи, що запорукою успіху є постійне відпрацьовування навичок та саморозвиток особистості [7, с. 59].

Аналіз досліджуваної проблеми дозволяє стверджувати, що термінологічні знання повинні формуватися на загально-дидактичних принципах (комунікативності, науковості, систематичності, ситуативності, текстовідповідності, наочності, принцип зв'язку теорії з практикою, індивідуальному підході до студентів) і конкретизуватися специфічними принципами навчання (міждисциплінарності, модульності, креативності, індивідуальності, орієнтації на майбутню професійну діяльність) [3, с. 53].

Термінологічна лексика необхідна студентам насамперед при читанні спеціальних текстів за фахом у вищому закладі освіти з метою отримання професійної інформації, для ведення професійно-орієнтованої бесіди або дискусії із зарубіжними фахівцями, а також при написанні анотації, реферату чи повідомлення. Тому викладачу англійської мови для спеціальних цілей необхідно розуміти, які основні властивості термінологічної лексики, як семантизувати її значення у спеціальних текстах, за допомогою

яких вправ активізувати її подальше вживання в усному і писемному мовленні [7, с. 60].

Очевидно, що вивчення термінологічної лексики при викладанні іноземної мови професійного спрямування буде тим успішнішим й ефективнішим, чим краще зроблений вибір іншомовного фахового матеріалу, який залучається до навчального процесу [7, с. 61].

Відбір і систематизація мовного матеріалу в навчанні англійської мови реалізується на основі віднесення лексико-граматичних одиниць певного контексту комунікативного завдання до чотирьох основних категорій: обов'язкові контекстні слова (Content Obligatory Vocabulary), сумісні слова (Content Compatible Vocabulary), словосполучення (Collocation), високочастотні слова (High Frequency Words) [10].

В рамках дослідження аналіз і відбір лексико-граматичних одиниць англійської мови в галузі ветеринарії проходив відповідно до вище перелічених категорій на основі адаптованих текстів. Вихідним пунктом відбору виступали цілі оволодіння іноземною мовою майбутніми ветеринарами, тобто володіння мовним матеріалом студентами на виході, а саме, виявлення симптомів захворювання, визначення хвороби, призначення лікування, уявлення науково-дослідницького досвіду, рекомендації по годівлі, утриманню та розведенню тварин, проведення ветеринарно-санітарних заходів.

До обов'язкових слів галузі ветеринарії відносяться лексичні одиниці, необхідні для розуміння вихідного матеріалу і вирішенні комунікативних завдань при лікуванні різних видів тварин: класифікація хвороб, частини тіла, симптоми, лікування і контроль.

Класифікація хвороб представлена термінологічними одиницями:

1) інфекційні захворювання (infectious diseases); 2) ендокринні та метаболічні хвороби (endocrine and metabolic diseases); 3) гематологія, онкологія та імунологія (hematology, oncology and immunology); 4) захворювання шлунково-кишкового тракту (diseases of gastrointestinal tract); 5) дерматологічні захворювання (dermatological diseases); 6) кардіореспіраторні захворювання (cardiac and respiratory diseases); 7) захворювання сечовивідних шляхів (diseases of urinary ways); 8) неврологічні та скелетно-м'язові порушення (eurologic and musculoskeletal disorders); 9) захворювання репродуктивної системи (diseases of reproductive system); 10) офтальмологічні захворювання (ophthalmological diseases).

Назви хвороб: anthrax (сибірська виразка), blue tongue (інфекційна катаральна лихоманка овець «синій язик»), bird flu (пташиний грип), bovine spongiform encephalopathy (губкоподібна енцефалопатія великої рогатої худоби), brucellosis (бруцельоз), cholera (холера), cowpox (коров'яча віспа), foot-and-mouth disease (ящур), fowl cholera (пташина холера), mastitis (мастит), rabies (сказ), rickettsiosis (рикетсіоз), ringworm (стригучий лишай), salmonellosis (сальмонельоз), sheep pox (віспа овець), swine dysentery (дизентерія свиней), toxocarosis (токсокароз), tuberculosis (туберкульоз) vasculitis (васкуліт) і т. п.

Частини тіла: abdomen (черевна порожнина, живіт), back (спина), brisket (грудина), crops (круп), head (голова), hoof (копито), jaw (щелеп, рот, паща), muzzle (морда), shoulder (плече, лопатка, загривок), tail (хвіст), throat (горло), trunk (тулуб), udder (вим'я), органи: gallbladder (жовчний пузир), heart (серце), kidney (нирка), limb (кінцівка, частина тіла), liver (печінка), lung (легке), spinal cord (спинний

мозок), spleen (селезінка), stomach (шлунок) і інші.

Симптоми: abortion (аборт), cough (кашель), diarrhea (пронос), disorder (розлад), pain (біль, страждання), emaciation (виснаження), fractures (тріщина; надлом, злом; розрив), hemorrhage (крововилив, кровотеча), high temperature (висока температура), node (потовщення, наріст), swelling (пухлина), vomit (блювота), weight loss (втрата ваги) та інші.

Лікування і контроль: administration (призначення або застосування ліків), analytic study (порівняльне дослідження), eradication (викорінювання - знищення захворювання), clinical trials (клінічні випробування), disease control (контроль хвороби), medication (медикаментозне лікування), monitoring (моніторинг), observation (обсервація, спостереження), survey/surveying (обстеження), prevention (запобігання, попередження, профілактика), quarantine (карантин), segregation (ізоляція), therapeutic (ліки, лікувальний, терапевтичний), treatment (лікування), vaccination (вакцинація) і т. д.

До лексики галузі ветеринарії також відносяться сумісні слова, що включають числівники для позначення поголів'я тварин, дат початку хвороби, тривалості і т. д., процентного співвідношення кормового складу, а також назви лікарських препаратів при лікуванні тварин медикаментозним способом, географічні назви для вказівки по явища хвороби в певному регіоні, спалахи інфекційних хвороб [8].

Оволодіння професійною термінологією студентами передбачає знання характерних для англійської ветеринарної термінології скорочень, що пояснюється також все зростаючою потребою міжнародного співробітництва, в рамках якого

особливо значущим для подальшого розвитку суспільства, підтримки прогресу науки і техніки є міжкультурна комунікація фахівців в галузі ветеринарії.

До обов'язкових скорочень галузі ветеринарії, знання яких необхідні студентам для розуміння фахових текстів, відноситься літерна аббревіація, представлена чотирма типами: 1) однозначні скорочення: E (encephalitis) – енцефаліт; R (rabies) – сказ, C (cough) - кашель, F (female) - самка, M (male) – самець; 2) двозначні скорочення: AB (antibiotic) - антибіотик, BP (blood pressure) - кров'яний тиск, BT (blood test) - аналіз крові; 3) тризначні скорочення: DJD (Degenerative joint disease) - дегенеративне захворювання суглобів; FRV (Feline rhinotracheitis virus) - вірус ринотрахеїту кішок; FUS (Feline urological syndrome) - урологічний синдром кішок, ANS (autonomic nervous system) - вегетативна нервова система, CVS (cardiovascular system) - серцево-судинна система, ARD – Acute renal disease (гостра хвороба нирок); 4) чотиризначні скорочення: AIDS (Acquired immunodeficiency virus) - вірус набутого імунodefіциту, TWBC (total white blood cells) - число білих кров'яних клітин, AIHA (autoimmune hemolytic anemia) - автоімунна гемолітична анемія.

Словосполучення: animal breeding (розведення тварин, селекція тварин), animal husbandry (тваринництво), cause disease (спричиняти хворобу), carrier host (господар-переносник збудника хвороби), productivity of livestock (продуктивність худоби), farm animals (сільськогосподарські тварини), morbidity rate (показник захворюваності), preventive measures (превентивні заходи), sanitary measure (санітарно-профілактичний захід), to take care of (піклуватися про когонебудь) та інші.

Висока частотність: прийменники (on, to the ..., of), складні прийменники (according to, in case of, in comparison with, in spite of, in view of), прислівники міри і ступеня (much, few, little, too, so, almost), прислівники способу дії (well, fast, quickly, quietly) та інші [10].

Висновки і перспективи. Отже, ми розглянули лише перший етап формування професійно-термінологічної компетентності студентів ОС «Ветеринарія», мета якого – відбір лексико-граматичних одиниць відповідно до наведеної класифікації, що дозволяє ефективно вибудовувати роботу над оволодінням англійської мови за професійним спрямуванням, приділяючи увагу різним категоріям мовного матеріалу в залежності від його місця і значущості в професійній комунікації. Подальше дослідження спрямуємо на принципи відбору професійно орієнтованих текстів з врахуванням специфіки ветеринарної спеціальності, що сприяє формуванню термінологічної компетентності, наявність якої відкриє студентам можливість для розвитку та досягнення професійного успіху.

Список використаних джерел

1. Балалаєва О. Ю., Вакулик І. І. Латинсько-українсько-російсько-англійський словник ветеринарно-медичних термінів. Київ: Фітосоціоцентр, 2013. 348 с.
2. Безпаленко А. М., Сиротін О. С., Грабовська Т. О. Англійська мова. Навчальний посібник для студентів біологічних та зооветеринарних спеціальностей. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2007. 170 с.
3. Власюк І. Формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх економістів. Педагогіка і психологія професійної освіти. Науково-методичний журнал. Львів, 2012. № 1. С. 50–58.
4. Грабовська, Т. О., Рожков, Ю. Г. Зоонозні хвороби. Методичні

рекомендації. Рівне: Волинські обереги, 2016. 96 с.

5. Лучкіна Л. Формування фахового словника в майбутніх учителів технічних спеціальностей. Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: «Педагогіка». 2002. № 3. С. 104–105.

6. Мишак О. О. English for Veterinarians: навчальний посібник для підготовки студентів ОС «Бакалавр» за спеціальністю «Ветеринарна медицина». Київ: Формат, 2017. 230 с.

7. Сиротін О. С. Формування у студентів агробіологічних спеціальностей професійно-термінологічної компетентності засобами іноземної мови. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, 2016. Том 2, № 2. С. 59–64.

8. Тимкіна Ю. Ю. Англоязычные лексико-грамматические единицы области «Ветеринария». Балтийский гуманитарный журнал. Калининград: Ассоциация ПААС, 2019. 2 (19). С. 62–65.

9. Edward B. Black's Veterinary Dictionary. London: Bloomsbury, 2015. 514 p.

10. The British National Corpus, version 3 (BNC XML Edition). Distributed by Oxford University Computing Services on behalf of the BNC Consortium, 2007. URL: [http:// www.natcorp.ox.ac.uk/](http://www.natcorp.ox.ac.uk/)

References

1. Balalayeva, O. Yu., Vakulyk, I. I. (2013). Latyns'ko-ukrayins'ko-rosiys'ko-anhliys'kyu slovnyk veterynarno-medychnykh terminiv [Latin-Ukrainian-Russian-English dictionary of veterinary medical terms]. Kyiv: Fitosotsiotsentr. 348 p.
2. Bezpalenko, A. M., Syrotin, O. S., Hrabovs'ka, T. O. (2007). Anhliys'ka mova. Navchal'nyy posibnyk dlya studentiv biolohichnykh ta zooveterynarnykh spetsial'nostey [English language. Textbook for students of biological and zooveterinary

specialties]. Kyiv: Vydavnychy tseñtr NUBiP Ukrayiny, 170 p.

3. Vlasyuk, I. (2012). Formuvannya profesiyno-terminolohichnoyi kompetentnosti maybutnikh ekonomistiv [Formation of professional-terminological competence of future economists]. Pedahohika i psykholohiya profesiynoyi osvity. Naukovo-metodychnyy zhurnal [Pedagogy and psychology of vocational education. Scientific and methodical journal]. Lviv. No. 1. 50–58.

4. Grabovska, T. O., Rozhkov, Yu. G. (2016). Zoonotic diseases. Guidelines. Rivne: Volyn charms, 96 p.

5. Luchkina, L. (2002). Formuvannya fakhovoho slovnyka v maybutnikh uchyteliv tekhnichnykh spetsial'nostey [Formation of a professional dictionary for future teachers of technical specialties]. Naukovi zapysky TDPU im. V. Hnatyuka. Seriya: «Pedahohika». No. 3. 104–105.

6. Myshak, O. O. (2017). English for Veterinarians: a textbook for the preparation of students of the Bachelor's degree in "Veterinary Medicine". Kyiv: Format, 230.

7. Syrotin, O. S. (2016). Formuvannya u studentiv ahrobiolohichnykh spetsial'nostey profesiyno-terminolohichnoyi kompetentnosti zasobamy inozemnoyi movy [Formation of students of agrobiological specialties of professional-terminological competence by means of a foreign language]. Actual problems of pedagogy, psychology and professional education, Vol. 2 (2). 59–64.

8. Timkina, Yu. Yu. (2017). Klassifikatsiya veterinarnoy terminologii v angliyskom yazyke [Classification of veterinary terminology in English]. Filologicheskiye nauki. Voprosy teorii i praktiki [Philological sciences. Questions of theory and practice]. Tambov: Gramota, 6(1), 72, 156-158.

9. Edward, B. (2015). Black's Veterinary Dictionary. London: Bloomsbury, 514 p.

10. The British National Corpus, version 3 (BNC XML Edition) (2007). Distributed by Oxford University Computing Services on behalf of the BNC Consortium. URL: <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>

SUBSTANTIVE ASPECT OF FORMATION OF PROFESSIONAL-TERMINOLOGICAL COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE IN FUTURE VETERINARIANS

Syrotin O. S.

Abstract. *The article characterizes the concept of professional-terminological competence of future veterinarians and outlines the semantic aspect of its formation by means of English for professional purposes. The study was conducted on the basis of analysis of methodological literature, synthesis of theoretical data, practical experience and study of text materials and lexical units of textbooks in English in the professional direction of students of OL "Veterinary. The author characterizes the concept of professional and terminological competence of future veterinarians and outlines the semantic aspect of its formation by means of English of the professional direction. The problem of selection of lexical units in teaching English in the professional direction of future veterinarians is considered. The principles of selection of language material, adopted in domestic and foreign practice, are analyzed. An attempt to select lexical units on the basis of foreign experience of learning English is made. Within the framework of the integration approach to mastering a foreign language for professional purposes, there are four main categories of lexical units: Content Obligatory Vocabulary, Content Compatible Vocabulary, phrases Collocation, High Frequency Words. Selection of lexical and grammatical units in accordance with the above classification allows you to effectively build work on mastering English in a professional direction, paying attention to different*

categories of language material depending on its place and importance in professional communication.

Key words: *professional terminology, professional-terminological competence; future veterinarians, selection principles, language material.*